

Miljø- og
Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Forberedelse til genbrug

Kortlægning af aktører der udfører forberedelse til genbrug

Miljøprojekt nr. 2122

December 2019

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion:

Steffen Trzepacz og Bjørn Bauer, Plan Miljø
Anne Louise Nissen og Casper Mayland, Miljø-
styrelsen

ISBN: 978-87-7038-158-1

Miljøstyrelsen offentliggør rapporter og indlæg vedrørende forsknings- og udviklingsprojekter inden for miljøsektoren, som er finansieret af Miljøstyrelsen. Det skal bemærkes, at en sådan offentliggørelse ikke nødvendigvis betyder, at det pågældende indlæg giver udtryk for Miljøstyrelsens synspunkter. Offentliggørelsen betyder imidlertid, at Miljøstyrelsen finder, at indholdet udgør et væsentligt indlæg i debatten omkring den danske miljøpolitik.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1.	Baggrund	3
2.	Metode	4
3.	Resultater	6
3.1	Hovedresultater	6
3.2	Produktkategorier der undergår forberedelse til genbrug	7
3.3	Aktører der foretager FtG	7
3.3.1	Kommunale genbrugsstationer	7
3.3.2	Velgørenhedsorganisationer	8
3.3.3	Private virksomheder	8
3.4	Mængder af affald, der forberedes til genbrug	9
3.5	Indberetning til ADS	9
3.6	Barrierer for indberetning til ADS	9
	Bilag 1.Oversigt over kontaktede virksomheder	11

1. Baggrund

Revisionen til affaldsdirektivet fastsætter nye og mere ambitiøse forpligtelser om at opnå øget genanvendelse frem mod 2035. I udregningen af genanvendelse medregnes også affald, der forberedes med henblik på genbrug. Forberedelse med henblik på genbrug (FtG) er defineret i affaldsbekendtgørelsen §3 nr. 22) som:

- Enhver nyttiggørelsesoperation i form af kontrol, rengøring eller reparation, hvor produkter eller produktkomponenter, der er blevet til affald, forberedes, således at de kan genbruges uden anden forbehandling.

Miljøstyrelsens affaldsdatasystem (ADS) er opbygget således, at alle der modtager affald skal indrapportere til ADS. Miljøstyrelsen har dog en formodning om, at der mangler indberetninger fra en væsentlig andel aktører, der modtager affald med henblik på forberedelse til genbrug, og har derfor ønsket en kortlægning af de aktører og brancher, der forbereder affald med henblik på genbrug. Behandlingskoden FtG blev introduceret til affaldsdatasystemet i 2017, og typisk går der tid fra tilføjelser introduceres til ADS, til de bruges korrekt af indberettere. Den foreløbige indberetning for 2019 dækker knap 3.000 tons, hvoraf virksomheden Gamle Mursten står for mere end 99%. Der er derfor grund til at antage, at ikke al affald, der forberedes til genbrug i Danmark, er indberettet til ADS.

2. Metode

Kortlægningen har haft til formål at skabe et overblik over:

- de affaldskategorier, der undergår forberedelse til genbrug, og
- de væsentligste aktører og brancher, der foretager forberedelse til genbrug¹.

Der er i projektet anvendt en såkaldt 'sneboldmetode', som er en eksplorativ tilgang, hvor der indledningsvis tages kontakt til en række relevante aktører, som henviser til andre potentielt relevante aktører, der efterfølgende kontaktes osv. Denne proces kan i princippet fortsættes, så længe de kontaktede aktører kan henviser til nye relevante aktører.

De aktører, der indledningsvis er blevet kontaktet, er udvalgt ud fra konsulentens forhåndskendskab til virksomheder, der udfører forberedelse til genbrug inden for forskellige brancher. Der er desuden identificeret virksomheder på baggrund af udtræk fra Miljøstyrelsens Affaldsdatasystem, indeholdende data om fraktioner, der indberettes som forberedelse til genbrug.

Til supplement af sneboldsmetoden er der i CVR-registret foretaget et udtræk over virksomheder, der er registreret med branchekoden "383200 Genbrug af sorterede materialer". Disse virksomheder er efterfølgende sorteret efter relevans, og de mest oplagte er blevet kontaktet.

Kortlægningen har således omfattet et udvalg af aktører i flere brancher – og har haft betydelig variation i besvarelsene.

Det er PlanMiljø's opfattelse, at det er lykkedes at komme godt rundt i brancher og virksomheder, der arbejder med FtG. Undervejs i kortlægningen begyndte aktørerne at henviser til andre aktører, der allerede var kontaktet i projektet, og sneboldmetoden viste sig derfor ikke længere at være effektiv. I stedet blev den erstattet af udtræk fra CVR-registret over aktører, der potentielt kunne arbejde med FtG. Denne metode var dog langt mindre effektiv, da der var væsentligt lavere frekvens af virksomheder, der foretager FtG, blandt de kontaktede virksomheder. Det er muligt, at der findes flere aktører i Danmark, der arbejder med forberedelse til genbrug, end dem der har været kontaktet, men det vil formentligt afstedkomme en masse forgæves opkald til irrelevante aktører for at finde frem til aktører der udfører FtG inden for brancher, som ikke allerede er identificeret i kortlægningen. Gennemfører man en ny kortlægning om et år eller to, er det dog muligt, at der er opstået nye muligheder for FtG på fraktioner, der ikke bliver forberedt med henblik på genbrug i dag. Der er dog intet i kortlægningen, der har indikeret, hvilke fraktioner det kunne være.

¹ Det har ikke været projektets formål at beskæftige sig med juridiske definitioner af, hvornår der er tale om (eller ikke tale om) forberedelse til genbrug, genbrug, genanvendelse mv. I tilfælde hvor aktørerne tydeligvis opererer ud fra en forkert definition, er de dog blevet gjort opmærksomme på dette. I tvivlstilfælde/gråzoneeksempler har aktørernes egen definition fået lov at stå i rapporten – uden juridiske vurderinger af, om aktørernes definitioner er korrekte eller ej.

De kontaktede virksomheder er blevet spurgt ind til følgende emner:

- Indsamling af produkter til FtG
- Gennemførelse af FtG i praksis
- Mængder der forberedes til genbrug
- Indberetning til ADS samt eventuelle barrierer for dette
- Kendskab til andre aktører/brancher, hvor der gennemføres FtG.

Der er ligeledes taget kontakt til en række kommunale genbrugsstationer og velgørenhedsorganisationer for at høre om erfaringer med FtG, herunder mængder og fraktioner.

Samlet set har der i projektet været kontakt til flere end 100 aktører, hvoraf 66 aktører er blevet interviewet. En Excel-oversigt vedlagt denne rapport indeholder oplysninger om de kontaktede aktører:

- ✓ Virksomhedsnavn
- ✓ CVR-nummer
- ✓ Branchekode
- ✓ Affaldsfraktioner der gennemgår FtG
- ✓ Anslået årlig mængde der gennemgår FtG
- ✓ Overvejelser om den gennemførte FtG er i gråzone ift. indberetning til ADS
- ✓ Beskrivelse af metode / aktiviteter til FtG
- ✓ Indrapportering til ADS af affaldsmængder, som har gennemgået FtG

3. Resultater

3.1 Hovedresultater

- FtG foretages primært inden for almindelige affaldskategorier som tekstiler, elektronik, møbler og byggematerialer. Der er dog også eksempler på FtG af mindre gængse affaldskategorier som cykler og skiferplader.
- Mange kommunale genbrugsstationer vasker og aftørrer udvalgte indkomne produkter, før de går videre til genbrug. Oftest sker udvælgelsen ud fra en vurdering af, hvad der kan sælges videre. Genbrugsstationerne definerer typisk dette som genbrug og ikke FtG.
- Nogle kommunale genbrugsstationer udfører FtG, men mener ikke, at de er omfattet af reglerne om indberetning til ADS, idet produkterne aldrig har haft status af affald.
- Mange velgørehedsorganisationer gennemfører en behandling af modtagne produkter, men anser dette som del af genbrugsprocessen. Organisationerne mener ikke, at de skal indberette til ADS, da produkterne er blevet indleveret med henblik på genbrug og dermed aldrig har været at betragte som affald.
- For mange aktører er det svært at afgøre, hvornår der er tale om genbrug eller forberedelse til genbrug, ligesom det i nogle tilfælde er vanskeligt for den enkelte aktør at afgøre, om der er tale om genbrug eller genanvendelse. Dette gælder fx isolering, der nedbrydes, men efterfølgende laves til nye isoleringsplader og således har samme form og funktion som tidligere.
- Byggebranchen har tilsyneladende fået øjnene op for mulighederne i FtG af byggematerialer, og mange nedrivningsfirmaer indarbejder dette som del af forretningsmodellen.
- Aktørerne har generelt begrænset viden og data om de affaldsmængder, der gennemgår FtG, og der er særdeles stor variation i besvarelserne også inden for brancher. Kortlægningens resultater vedr. det mængdemæssige omfang af FtG skal således betragtes som indikativt.
- De største affaldsmængder til FtG, og også de fleste aktører, er fundet inden for produktkategorierne flasker, tekstiler, elektronik og byggematerialer.
- Ganske få af de aktører, der udfører FtG, rapporterer dette i ADS.

- Årsager til manglende indberetning til ADS er hovedsageligt uvidenhed, manglende kendskab til reglerne samt tvivl om, hvorvidt man er omfattet af reglerne.

3.2 Produktkategorier der undergår forberedelse til genbrug

Forud for kortlægningen var der kendskab til danske virksomheder, der foretager FtG inden for tekstiler, elektronik, mursten, møbler, dæk og flasker. I kortlægningen er dertil identificeret enkelte virksomheder, der foretager FtG på cykler, skiferplader, boligtilbehør, tagsten og andre byggematerialer (én aktør på hver affaldstype). Se vedlagte excel-fil for en fuld oversigt over affaldskategorier, der undergår FtG.

3.3 Aktører der foretager FtG

Tre typer aktører foretager FtG:

- Kommunale genbrugsstationer
- Velgørenhedsorganisationer og
- Private virksomheder.

3.3.1 Kommunale genbrugsstationer

De kommunale genbrugsstationer modtager store mængder affald, som kan forberedes til genbrug, herunder møbler og andet indbo, tekstiler, byggematerialer og elektronik. Det er dog langt fra alle disse mængder, der genbruges, da det ikke altid er økonomisk attraktivt for de kommunale affaldsselskaber at forberede produkterne til genbrug. Nogle genbrugsstationer uddanner medarbejdere til at kunne vurdere værdien af de brugte produkter, så disse medarbejdere er i stand til at sortere de salgbare ting fra og prissætte dem, inden de sælges i egne genbrugsbutikker. Flere genbrugsstationer foretager en sortering og en vask/aftørring af mange produkter, før disse går videre til genbrug. Hovedparten af de kontaktede genbrugsstationer mener dog ikke, at de foretager FtG, men derimod at de genbruger de modtagne produkter.

En række genbrugsstationer foretager deciderede reparationer på indkomne produkter (fx møbler og hårde hvidevarer) og er bevidste om, at de udfører FtG. De er dog i tvivl om, hvorvidt de skal indberette disse mængder til ADS eller om de som kommunal genbrugsstation ikke er omfattet af dette. Ligeledes er de i tvivl om, hvorvidt mængderne skal indberettes som FtG, hvis produkterne aldrig har været betragtet som affald – det betragtes som genbrug. Produkterne sælges som regel i egne butikker, og enkelte genbrugsstationer har desuden byttemarkeder, hvor kunder kan aflevere produkter til kunde-til-kunde genbrug.

Flere kommunale genbrugsstationer indsamler for andre aktører, herunder velgørenhedsorganisationer, som de giver tilladelse til at opsætte indsamlingscontainere (fx til tekstiler) på deres pladser. Genbrugsstationerne håndterer ikke disse fraktioner, men står udelukkende for indsamlingen, hvorefter fraktionerne bliver afhentet af andre aktører med henblik på genbrug.

Blandt de 10 genbrugsstationer, der er interviewet i forbindelse med projektet, modtager de 8 af dem produkter til FtG eller genbrug – enten med henblik på

salg i egne butikker eller kunde-til-kunde genbrug. De sidste to havde genbrugsbutikker på vej i 2020.

3.3.2 Velgørenhedsorganisationer

De velgørende organisationer modtager tekstiler, møbler og andet boliginteriør med sigte på genbrug. Nogle organisationer reparerer, omsyr, vasker eller redesigner, før produkterne sælges i egne butikker eller eksporteres til udlandet (i sidstnævnte tilfælde mener organisationerne ikke, at de er omfattet af indberetning til ADS, når produkterne ikke sælges på det danske marked). Enkelte organisationer oplyser, at de ikke bearbejder de produkter, de modtager, da ikke er momsregistrerede. Ved at forbedre produkterne forøger de samtidigt produkternes værdi, og det må man ikke uden at være momsregistreret.

Da produkterne er blevet overdraget til velgørenhedsorganisationerne af privatpersoner med henblik på genbrug, mener de kontaktede aktører samlet set ikke, at de er omfattet af indberetning til ADS, i og med at det ikke er affaldsfraktioner, de forbereder til genbrug.

3.3.3 Private virksomheder

Både store og små danske virksomheder beskæftiger sig med forberedelse til genbrug, særligt inden for nedrivning og byggeri, elektronik, flasker samt dæk.

Der er blandt virksomhederne forskellige opfattelser af, hvornår der er tale om forberedelse til genbrug, og hvornår der er tale om genbrug. Eksempelvis mente ingen af de kontaktede aktører, der modtager, reparerer og sælger elektronik og elektronisk udstyr, at de var omfattet af termen, da deres produkter aldrig har haft status af affald. Andre virksomheder anerkender dog, at det er en form for forberedelse til genbrug, de foretager, selvom de måske ikke kendte til termen, før de blev kontaktet i forbindelse med dette projekt. Dette gælder blandt andet nogle af nedrivningsvirksomhederne.

Byggebranchen er tilsyneladende ved at få øjnene op for de langtidsholdbare materialer i byggeri, såsom træ, mursten og tagsten, der kan genbruges i forbindelse med renovering og nybyggeri. Hovedparten af de kontaktede nedrivningsfirmaer udfører i større eller mindre grad forberedelse til genbrug på udvalgte fraktioner, og flere omtalte det som et tema, de er begyndt at inkorporere som en del af deres forretningsmodel. Det skal dog bemærkes, at der næsten udelukkende findes et marked for genbrug i business-to-consumer (B2C) forretningsmodeller, hvilket skyldes, at der her er minimale krav til mængder, ensartethed, sporbarhed og dokumentation af miljøegenskaber. Det professionelle marked, B2B, er dog nærmest ikke-eksisterende i Danmark har pt. kun virksomheden Gamle Mursten formået at sælge genbrugte byggematerialer til professionelt brug, og dette skyldes formentligt, at de er den eneste virksomhed, der har fået udarbejdet en ETA (European Technical Assessment), der dokumenterer deres produkters egenskaber².

² Erhvervsstyrelsen 2019, "Nabotjek – dokumentation for genbrugte byggevarer", rapport udarbejdet af PlanMiljø, endnu ikke udgivet.

Eksempel: Hvornår er der tale om genbrug?

I nogle – eller mange – tilfælde er det vanskeligt for aktørerne at afgøre, om der er tale om genbrug eller genanvendelse. Eksempelvis hos virksomheden Navergruppen, der modtager brugte skiferplader, der tidligere har været anvendt som tagbeklædning. Efter modtagelse skærer de den yderste kant af skiferpladerne, da denne ofte er slidt, hvilket betyder, at skiferpladerne er for små til at kunne genbruges som tagbeklædning. I stedet sælger virksomheden dem som facadebeklædning. Produktet har således ikke længere samme funktion som tidligere, og det er derfor for Navergruppen vanskeligt at afgøre, om der er tale om reelt genbrug eller det i stedet er genanvendelse.

3.4 Mængder af affald, der forberedes til genbrug

De færreste kontaktede aktører har været i stand til at give et estimat af, hvor store mængder affald de forbereder til genbrug. Aktørerne betragter ofte ikke den del af materialerne, der undergår FtG, som en særskilt del af deres produktportefølje, og mange har ikke nogen opgørelse af hverken antallet eller vægten af de produkter, de har behandlet. Nogle aktører har estimeret antallet af produkter og antaget en gennemsnitsvægt for at kunne omregne mængderne til vægt.

For mange af de interviewede aktører er der således tale om et groft estimat af mængderne. De i kortlægningen rapporterede mængder kan derfor i bedste fald betragtes som indikationer på, hvor store ikke-rapporterede mængder der findes på nationalt plan.

De største mængder er identificeret inden for produktkategorierne flasker, tekstiler, elektronik og byggematerialer, ligesom de fleste FtG-aktører opererer inden for disse materialeområder.

3.5 Indberetning til ADS

Ganske få af de kontaktede aktører oplyser at indberette til ADS – helt som forventet, eftersom blot tre virksomheder har indberettet med "Behandlingskode 10 – Forberedelse med henblik på genbrug" i ADS i 2019.

3.6 Barrierer for indberetning til ADS

To barrierer går igen i svarene på, hvorfor der ikke indberettes til ADS med behandlingskode 10:

- 1) Uvidenhed og manglende kendskab til reglerne og ADS
- 2) Tvivl om hvorvidt aktøren eller den udførte proces er omfattet af reglerne.

Mange (især mindre) virksomheder kender slet ikke til ADS og har derfor ikke fokus på, at der er regler for indsamling og håndtering af fraktioner, der poten-

tielt er at betragte som affald. Hverken aktører, der tidligere har indberettet under behandlingskode 10 i ADS, eller aktører, der formentlig burde indberette, har stort kendskab til, hvad forberedelse med henblik på genbrug reelt er.

Det er ligeledes en udfordring for mange aktører at vurdere, hvornår der er tale om forberedelse til genbrug, og hvornår der er tale om genbrug. En stor del af de i kortlægningen identificerede tilfælde befinder sig i en gråzone, hvor det er et definitionsspørgsmål, hvorvidt der er tale om forberedelse til genbrug eller genbrug. I flere tilfælde er der også tvivl om, hvorvidt de genbrugte produkter på noget tidspunkt har haft status af affald. Såfremt produkterne aldrig har været at betragte som affald, er der ikke krav om indberetning til ADS. Disse gråzone-eksempler er medtaget i kortlægningen.

I enkelte tilfælde har aktørerne svaret, at de har antaget, at andre aktører i værdikæden har stået for indberetningen, fx transportøren. Enkelte virksomheder, der forbereder og sælger genbrugte byggematerialer, oplyser ligeledes, at de forventer, at nedrivningsvirksomheden har håndteret indberetningen til ADS.

Genbrug eller genanvendelse?

I flere tilfælde er virksomheder blevet kontaktet i forbindelse med projektet, fordi de på deres hjemmesider har oplyst, at de genbruger forskellige fraktioner. Ved samtale har det dog oftest kunne konstateres, at der reelt er tale om genanvendelse. Nogle virksomheder anvender ligefrem termen 'Genbrug' som en del af deres officielle navn - på trods af, at de ikke arbejder med genbrug ud fra den forståelse af ordet, der almindeligvis anvendes i fagsprog.

Bilag 1. Oversigt over kontaktede virksomheder

Nedenstående aktører er blevet kontaktet som en del af kortlægningen. For yderligere oplysninger om den enkelte aktør henvises til vedlagte Excel-dokument "Oversigt over kontaktede aktører".

Baisikeli
AffaldPlus
BlueCity
Phonetrade
Refurb
GreenMind
AVV
Gamle Mursten
Genbyg.dk
Lendager Arkitekter
Frelsens Hær
Kirkens Genbrug
Folkekirkens Nødhjælp
Røde Kors
Bila A/S
Navergruppen
Brother
Canon
IKEA
Philips Healthcare
Radiometer
Siemens Healthcare
Signify Danmark
Kirkens Korshær
Aktiv Miljøservice
Haderslev Slamsugerservice
RGS Nordic (Holsterbro og Skive)
Torben Clausen A/S
Affaldvarme Aarhus
ARC
ARGO

Arwos
Odense Renovation
Provas
REFA
Vestforbrænding
Aalborg Forsyning Renovation
Råt&Godt
Genan A/S
Dansk Genbyg IvS
Meldgaard Miljø A/S
Recop
WeeeIT
Dansk Miljø & Genbrug A/S
NORRECCO A/S
WPT NORDIC ApS
Dansk Flaskegenbrug
Wuppi A/S
Genkhus & Kabell
Tarpaper Recycling
TG Skrot ApS
Jatob Frederikshavn
Remondis A/S
Bildemontering Danmark A/S
Trasborg
Dansk Genbrugsisolering
Klassiske Vinduer
Skave Nedbrydning
Arne Hansen Entreprise
Dem fra Nordlunde
Højagergaard
Steen Tofteng
Stende-Eco
Gemidan
P Olesen & Sønner
GenBro Trustrup
H og M

Forberedelse til genbrug - Kortlægning af aktører der udfører forberedelse til genbrug

Det reviderede affaldsdirektiv forpligtiger Danmark til at opnå øget genanvendelse frem mod 2035. Udregning af genanvendelse sker på baggrund af data indrapporteret til Miljøstyrelsens affaldsdatasystem (ADS), og i denne udregning medregnes også affald, der forberedes med henblik på genbrug (FtG). Således skal aktører der modtager affald, der forberedes til genbrug indrapportere til ADS, men eftersom der mangler indberetninger fra disse aktører, har rapporten til formål at kortlægge de væsentlige aktører, der foretager FtG samt skabe overblik over de affaldskategorier, der undergår FtG.

Denne kortlægning er sket med udgangspunkt i kontakt til flere end 100 aktører og interviews med 66 af disse.

Rapporten finder, at det hovedsageligt er 3 grupper af aktører – kommunale genbrugsstationer, velgørhedsorganisationer og private virksomheder - der foretager FtG. Endvidere, at FtG primært foretages inden for almindelige affaldskategorier som tekstiler, elektronik, møbler og byggematerialer. Mange kommunale genbrugsstationer og velgørhedsorganisationer foretager FtG, men de anser ikke disse behandlinger for FtG og indberetter derfor heller ikke til ADS, idet de ikke anser produkterne for at have været affald. Generelt finder rapporten, at det for mange aktører er det svært at afgøre, hvornår der er tale om genbrug eller forberedelse til genbrug, ligesom det i nogle tilfælde er vanskeligt for den enkelte aktør at afgøre, om der er tale om genbrug eller genanvendelse. Rapporten har ikke fokuseret på at afklare disse grænsetilfælde, men i stedet på at danne overblik over området.

Miljøstyrelsen
Tolderundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk